

Arrêté du Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering

1142
05 MARS 2009

**Arrêté du Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale entamant la procédure
de classement comme monument de la
totalité du club de jazz « l'Archiduc » sis
rue Antoine Dansaert 6 à Bruxelles**

**Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke
Regering houdende instelling van de
procedure tot bescherming als monument
van de totaliteit van de jazzclub
'L'Archiduc', gelegen Antoine
Dansaertstraat 6 in Brussel**

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu le Code bruxellois de l'Aménagement du
Territoire, notamment l'article 222;

Gelet op het Brussels Wetboek van de
Ruimtelijke Ordening, inzonderheid op artikel
222;

Sur la proposition du Ministre-Président du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale,

Op voorstel van de minister-president van de
Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Après délibération,

Na beraadslaging,

Arrête :

Besluit:

Article 1er. Est entamée la procédure de
classement comme monument de la
devanture ainsi, qu'à l'intérieur, de la totalité
du club de jazz « l'Archiduc » et son mobilier
d'origine sis rue Antoine Dansaert 6 à
Bruxelles en raison de son intérêt historique
et esthétique précisé dans l'annexe I du
présent arrêté. Le bien est connu au
cadastre de Bruxelles, 11ème division, section
M, 3ème feuille, parcelle n°788d (partie)

La délimitation du monument est reprise sur
le plan figurant à l'annexe II du présent
arrêté.

Artikel 1. Wordt ingesteld de procedure tot
bescherming als monument van de voorgevel
en het hele interieur van de jazzclub
'L'Archiduc' en zijn oorspronkelijke mobilair
gelegen Antoine Dansaertstraat 6 in Brussel
wegens zijn historische en esthetische waarde
zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.
Het goed is bekend ten kadaster van Brussel,
afdeling 11, sectie M, 3de blad,
perceel nr. 788d (deel)

De begrenzing van het monument wordt
aangegeven op het plan in bijlage II bij dit
besluit.

Art. 2. La zone de protection relative au
monument décrit dans l'article 1er comprend
l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi

Art. 2. De vrijwaringzone met betrekking tot
het in artikel 1 vermelde monument omvat het
geheel van de percelen en de wegen, alsook

que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

gedeelten van percelen en wegen opgenomen in de perimeter zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3. Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Art. 3. De minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen, wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles,

05 MARS 2009

Brussel,

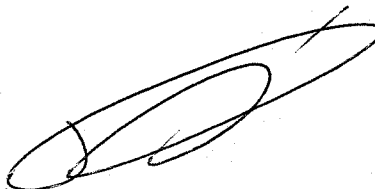
05 MARS 2009

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

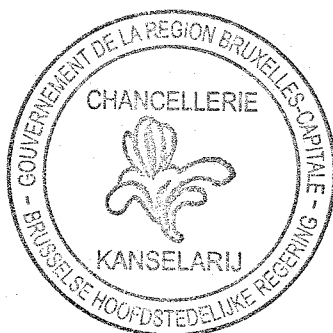
Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement,

De minister-president van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking,

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Petra Cacciatore
Kanselarij

12 MARS 2009

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE LA TOTALITE DU CLUB DE JAZZ « L'ARCHIDUC » SIS RUE ANTOINE DANSART 6 A BRUXELLES

Référence cadastrale : Bruxelles, 11ème division, section M , 3ème feuille, parcelle n° 788d (partie)
Description sommaire

L'imposant immeuble de rapport situé à l'angle de la rue des Chartreux fut construit sur les plans établis en 1892 par l'architecte A. Danthine.

En style éclectique associant des éléments des styles néo-Renaissance, néo-baroque et néo-classique, l'immeuble comprend cinq niveaux dont un entresol et huit travées d'un côté et neuf de l'autre dont certaines sont jumelées de part et d'autre des deux travées d'angle en pan coupé sous une toiture mansardée couverte d'ardoises. Le rez-de-chaussée abrite, à l'origine, un commerce dans chaque travée.

Au n°6, le bar « L'Archiduc » est aménagé sur les plans de l'architecte F. Van Ruyskensvelde en 1943. Cette nouvelle devanture remplace une double vitrine aménagée, elle-même, en 1919 sur les plans de l'architecte Hourlay.

La devanture de 1943 reprend le thème de la porte d'entrée axiale de forme cintrée flanquée de deux baies de part et d'autre de l'entrée et surmontées de baies d'entresol éclairant la mezzanine intérieure. Ce rez-de-chaussée est en enduit sur un petit soubassement en pierre bleue. Les plans mentionnent un rez-de-chaussée en simili pierre sur un soubassement en marbre. Aujourd'hui, la façade est en enduit peint en bleu sur un soubassement en pierre bleue.

Les archives nous donnent peu de renseignements sur les aménagements intérieurs, non soumis à permis de bâtir. Ils sont, sans doute également, dûs à l'architecte Van Ruyskensvelde.

L'intérieur présente un style Art déco "paquebot" particulièrement remarquable. Le choix et la disposition du mobilier, la forme arrondie du bar, les deux colonnes s'élançant au plafond, la mezzanine faisant coursive autour de la salle du rez-de-chaussée, le garde-corps de celle-ci en laiton, tous ces éléments participent au style très particulier de l'"Archiduc".

Les lambris sont de bois sombre poli intégrant de profondes banquettes; les fauteuils et les tables dans le même matériau créent une atmosphère chaude et confortable.

Les banquettes s'adossent aux murs tandis qu'en mezzanine, des fauteuils encadrent de petits guéridons.

Tout le mobilier est d'origine à l'exception des tabourets situés devant le bar et quelques tabourets dans la salle du rez-de-chaussée. Les revêtements des fauteuils ont été modifiés après 1985. Les murs ont également été repeints.

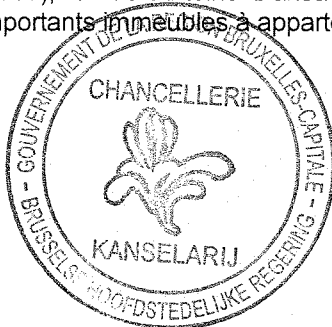
L'espace relativement exigu est utilisé jusque dans ses moindres recoins. Un bar occupe l'un des angles de la salle.

Un piano à queue trône au centre la salle marquant ainsi la place de la musique, et du jazz en particulier, qui n'ont jamais cessés d'être présents dans cet établissement.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

Intérêt historique et esthétique:

Dans le prolongement de la rue Orts, la rue Antoine Dansaert débute à la rue des Poissonniers à la rencontre de la rue de Flandre et du boulevard Barthélémy. Créée en deux phases (tronçon est en 1890-1891 et tronçon ouest en 1898-1899), la rue Antoine Dansaert fut bâtie, immédiatement après la création de la rue, par un alignement d'importants immeubles à appartements.

Le patrimoine commercial urbain est particulièrement fragile. A proximité des boulevards du centre et en particulier rue Antoine Dansaert où les vitrines sont souvent « éphémères », « l'Archiduc » conserve pratiquement intactes ses caractéristiques, défie le temps et fait incontestablement figure d'exception.

Ouvert en 1937, l'Archiduc tenu par une certaine « Madame Alice », est d'abord un établissement calme et discret où se retrouvent cadres et secrétaires. Les couples se retrouvaient à l'abri des regards indiscrets dans un décor où lambris de bois sombre, éléments chromés et éclairage indirect contribuaient à donner une atmosphère feutrée au lieu.

Madame Alice remet son établissement en 1953 à Monsieur et Madame Stan Brenders et c'est à ce moment que l'Archiduc devient un haut lieu du Jazz à Bruxelles.

Stan Brenders, pianiste et chef d'orchestre, est considéré comme le pionnier belge du jazz. Influencé par les sons de la nouvelle-Orléans, Brenders crée en 1936, le Jazz orchestra de l'Institut national de la Radiodiffusion (INR).

En 1969 Monsieur Brenders décède et sa femme, Jacqueline Cambier, perpétue, alors, seule, l'œuvre initiée par son mari.

C'est en 1985 que l'Archiduc fut cédé à Jean-Louis et Nathalie Hennart, désireux de continuer dans les pas du célèbre Stan Brenders. L' « Archiduc » reflète encore aujourd'hui la tradition des pianos-bars.

A partir de l'entre-deux-guerres, le divertissement et les loisirs jusqu'alors réservés à la noblesse et à la bourgeoisie touchent les classes sociales moins aisées. Les salles de cinéma, les spectacles, les clubs de jazz deviennent des lieux où l'architecture exprimera l'engouement pour le luxe, l'imaginaire et le rêve.

Le plan présentant une salle au rez-de-chaussée surmontée d'une mezzanine faisant le pourtour de la salle. Les matériaux, les formes épurées, les deux colonnes montant du rez-de-chaussée au plafond reprises dans une structure arrondie, la mezzanine et le bar aux formes courbes dénotent une inspiration paquebot caractéristique du style Art déco.

La rareté de ce type d'aménagement subsistant renforce incontestablement l'intérêt de cet établissement. Par son affectation continue depuis 1937, le club de jazz « L'Archiduc » participe à l'animation de ce quartier de Bruxelles et apparaît dans la vie bruxelloise comme un lieu de prédilection dans le monde du jazz.

Les aménagements intérieurs et le mobilier faisant partie intégrante du décor, en grande partie d'époque (banquettes, bar, colonnes) sont représentatifs de l'architecture commerciale de l'entre-deux-guerres. Le mobilier se veut sobre et rationnel. Le décor est simple et les aménagements confortables.

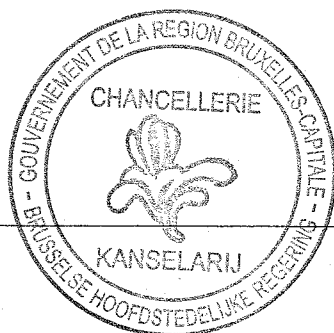
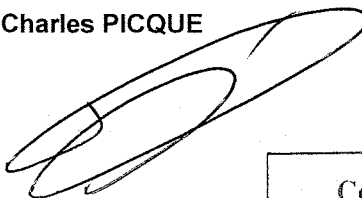
« L'Archiduc » est certainement le plus remarquable et probablement le dernier établissement de ce genre en région bruxelloise et constitue un haut lieu de la vie nocturne bruxelloise.

Vu pour être annexé à l'arrêté du

05 MARS 2009

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie

Petra Cacciatore
Kancelarij

12 MARS 2009

**BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE
INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT
VAN DE JAZZCLUB 'L'ARCHIDUC', GELEGEN ANTOINE DANSARTSTRAAT 6 IN BRUSSEL**

**Kadastrale gegevens:
Beknopte beschrijving**

Brussel, afdeling 11 sectie M, blad 3, perceel nr. 788d (deel)

Het imposante herenhuis op de hoek van de Kartuizersstraat werd opgetrokken naar de plannen van architect A. Danthine van 1892.

De eclectische stijl verenigt elementen uit de neorenaissance, de neobarok en het neoclassicisme. Het gebouw telt vier bouwlagen en een entresol. De ene kant telt acht traveeën, de andere negen, waarvan sommige gekoppeld, aan beide kanten van de twee traveeën op de afgeschuinde hoek van het gebouw. Het mansardedak is bedekt met leien. Oorspronkelijk bevond zich op de benedenverdieping in elke travee een handelszaak.

De bar 'L'Archiduc' op het nr. 6 werd ingericht op basis van de plannen van 1943 van de hand van architect F. Van Ruyskensvelde. Deze nieuwe voorgevel verving een dubbel uitstalraam dat in 1919 werd gebouwd naar de plannen van architect Hourlay.

De voorgevel van 1943 hernam het thema van de boogvormige, centraal gelegen inkomdeur met aan beide kanten een raamopening, en met daarboven ramen ter hoogte van de entresol. De benedenverdieping is bepleisterd en steunt op een kleine hardstenen ondermuur. In de plannen is sprake van een benedenverdieping in imitatie-natuursteen op een marmeren ondermuur. Vandaag is de bepleisterde voorgevel blauw geschilderd op een hardstenen ondermuur.

De archieven geven slechts weinig informatie prijs over de binneninrichting, waarvoor vermoedelijk geen bouwvergunning nodig was. Zij werd vermoedelijk eveneens ontworpen door architect Van Ruyskensvelde.

Het interieur is art deco, meer bepaald de uiterst opmerkelijke pakketbootstijl. De keuze en de schikking van het meubilair, de ronde vorm van de bar, de twee zuilen tot aan het plafond, de mezzanine die een galerij vormt rond de zaal op de benedenverdieping, de balustrade in messing van de mezzanine, alles draagt bij tot de zeer bijzondere stijl van L'Archiduc.

Diepe zitbanken zijn geïntegreerd in de donkere, gepolijste houten lambrisering; de zetels en de tafels uit hetzelfde materiaal zorgen voor een gezellige en comfortabele sfeer.

De banken staan met hun rug tegen de muur, terwijl de fauteuils op de mezzanine rond kleine tafeltjes staan.

Al het meubilair is oorspronkelijk, uitgezonderd de barkrukken en enkele krukken in de zaal op de benedenverdieping. De bekleding van de fauteuils werd na 1985 vervangen. De muren werden eveneens herschilderd.

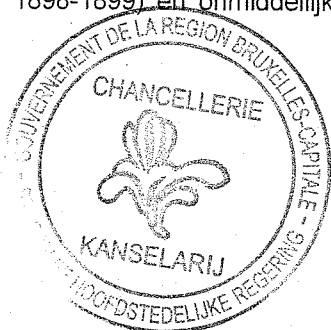
De vrij kleine ruimte wordt tot het kleinste verborgen hoekje gebruikt. De bar bevindt zich in een van de hoeken van de zaal.

Een vleugelpiano prijkt centraal, wat meteen de plaats van de muziek verradt, en van jazz in het bijzonder: jazz is in dit gebouw altijd aanwezig geweest.

**Belang van het goed volgens de criteria die worden bepaald in artikel 206, 1° van het Brussels
Wetboek van Ruimtelijke Ordening:**

Historisch en esthetisch belang:

De Antoine Dansaertstraat ligt in het verlengde van de Ortsstraat en loopt van de Visverkopersstraat tot waar de Vlaamsesteenweg en de Barthélémyleaan samenkomen. Ze werd aangelegd in twee fases (oostelijk deel in 1890-1891 en een westelijk deel in 1898-1899) en onmiddellijk daarna volgebouwd met een rij grote appartementsgebouwen.

Het commerciële stadserfgoed is bijzonder kwetsbaar. In de buurt van de centrumlanen en in de Antoine Dansaertstraat in het bijzonder, waar de uitstalramen vaak slechts een korte levensduur genieten, blijven de eigen kenmerken van L'Archiduc intact. Het gebouw daagt de tijd uit en vormt ontegensprekelijk een uitzondering.

L'Archiduc werd geopend in 1937. Een zekere 'Madame Alice' was de uitbaatster van de rustige en discrete plek waar kaderleden en secretaresses elkaar ontmoetten. De koppeltjes waren er afgeschermd voor indiscrete blikken, in een decor waar donkere, houten lambrisering, verchroomde elementen en indirect licht zorgden voor een gedempte sfeer.

In 1953 liet Madame Alice haar zaak over aan de heer en mevrouw Stan Brenders. Op dat moment werd L'Archiduc de place to be voor jazzmuziekliefhebbers in Brussel.

Stan Brenders was pianist en orkestleider en wordt beschouwd als de Belgische pionier van de jazz. Onder invloed van de klanken van New Orleans richt Brenders in 1936 het Jazz orchestra van het NIR (Nationaal Instituut voor de Radio-omroep) op.

De heer Brenders overlijdt in 1969 en zijn echtgenote, Jacqueline Cambier, zet het werk van haar man alleen voort.

In 1985 wordt L'Archiduc overgelaten aan Jean-Louis en Nathalie Hennart. De zaak volgt nog steeds het spoor van de beroemde Stan Brenders en ademt tot op vandaag de traditie van pianobars.

Vanaf het interbellum bereiken vermaak en ontspanning ook de minder gegoede sociale klassen, terwijl het voordien het exclusieve voorrecht was voor adel en bourgeoisie. Bioscopen, spektakelzalen en jazzclubs worden plekken waar de architectuur uitdrukking geeft aan de geestdriftige neiging tot luxe, verbeelding en droom.

L'Archiduc getuigt van de uiterst geraffineerde pakketbootstijl uit de art deco, een erg geliefde architecturale strekking in die periode. Het plan omvat een zaal op de benedenverdieping met een mezzanine eromheen. De materialen, de zuivere vormen, de twee zuilen van de benedenverdieping tot aan het plafond die zich in de structuur met gebogen vormen integreren, de mezzanine en de boogvormige bar wijzen op de pakketboot-inspiratie die typisch is tijdens de art deco.

Er zijn slechts weinig voorbeelden van dit type inrichting overgebleven, wat het belang van dit gebouw ongetwijfeld nog versterkt. De bestemming van L'Archiduc is niet gewijzigd sinds 1937. De zaak draagt bij tot het levendige karakter van deze buurt van Brussel en vormt in de jazzwereld een uitgaansplek bij uitstek.

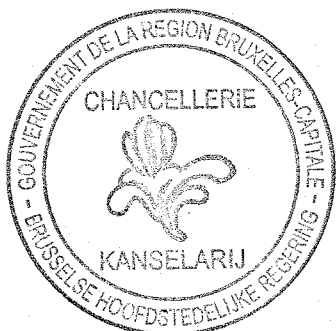
De binneninrichting en het meubilair (banken, bar, zuilen) maken deel uit van het decor en zijn nog grotendeel oorspronkelijk. Ze zijn representatief voor de handelsarchitectuur van het interbellum. Het meubilair is sober en rationeel. Het decor is eenvoudig en de inrichtingen zijn comfortabel.

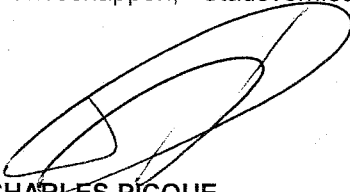
'L'Archiduc' is ongetwijfeld een van de meest opmerkelijke gebouwen en vermoedelijk het laatste van deze soort in het Brussels Gewest. Het vormt een van de places to be in het Brusselse uitgaansleven.

Gezien om als bijlage gevoegd te worden bij het besluit van

05 MARS 2009

De minister-voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met de Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking.

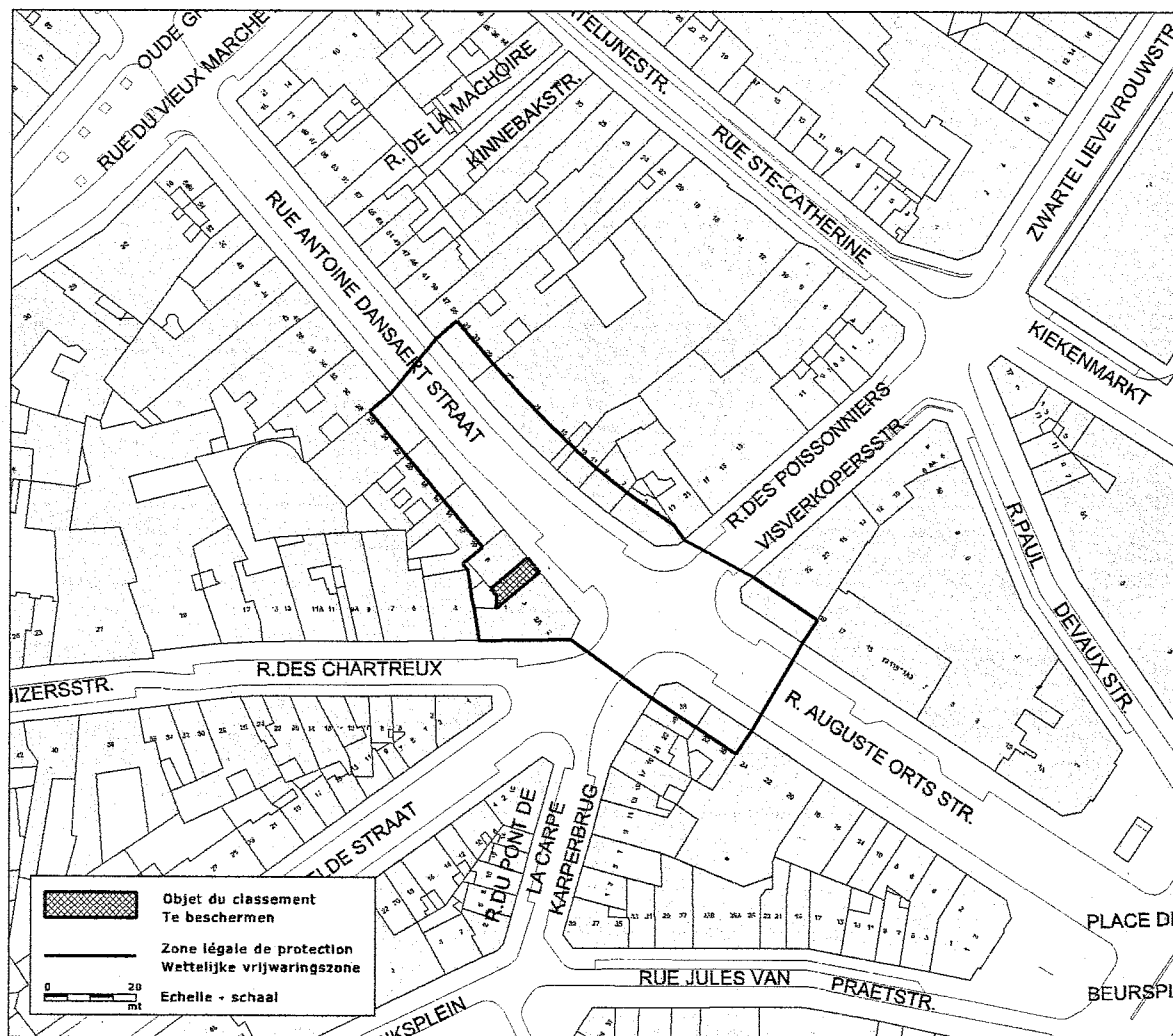

CHARLES PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Petra Cacciatore
Kanselarij

12 MARS 2009

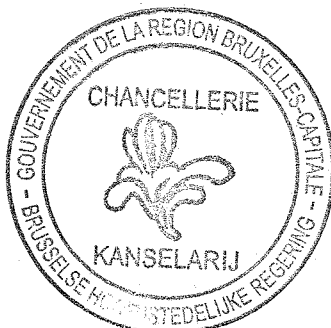
BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN
DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN DE
JAZZCLUB « L'ARCHIDUC » GELEGEN
ANTOINE D'ANSAERTSTRAAT 6 TE
BRUSSEL

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

De Minister-President van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor
Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening,
Monumenten en Landschappen,
Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid
en Ontwikkelingssamenwerking,

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor een sluitend afschrift
Chancellerie
Petra Cacciatore
Kanselarij

1 2 MARS 2009